Eduskunnan lakivaliokunta 27.2.2019

Selvitys säätiölain toimivuudesta – tulosten pääkohdat

Samuli Perälä, KHT
helmikuu 2019

Selvityksen toteutustapa

Selvitys toteutettiin kyselytutkimuksena

- Selvitys toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka teknisestä toteutuksesta vastasi PricewaterhouseCoopers Oy.
- Kyselyn tuloksista ja alustavista arvioinneista keskusteltiin oikeusministeriön asettaman seurantaryhmän ja oikeusministeriön edustajien kanssa.
- Kysely lähetettiin suoraan sähköpostilla Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) tietokannassa oleville säätiöille, minkä lisäksi kyselystä tiedotettiin useiden säätiökentässä toimivien organisaatioiden tiedotuskanavissa.
- Kyselyyn saatujen vastausten kokonaismäärä oli 367.
- Vastaajaprofiilin katsottiin edustavan hyvin säätiökenttää. Vastaajista 95 % edusti suoraan säätiötä. Vastaajien toimialajakauma vastasi hyvin säätiörekisterin vastaaviin tietoihin.

Olennaisimmat havainnot

Säätiölaki on kokonaisuutena varsin toimiva

- Kyselyn tulosten perusteella voidaan tehdä se johtopäätös, että säätiölain tavoitteiden koetaan toteutuneen varsin hyvin. Säätiölain katsottiin parantaneen luottamusta säätiöihin lisäämällä säätiötoiminnan avoimuutta ja parantamalla säätiövalvonnan toimintaa.
- Säätiölakia pidetään yleisesti ottaen varsin tarkoituksenmukaisena ja sen haasteelliseksi osoittautuneisiin säännöksiin on totuttu.
- Selkeä enemmistö katsoi säätiöiden laillisuusvalvonnan olevan tarkoituksenmukaisella tasolla.

Lähipiirin laaja käsite koettiin haastavimmaksi

- Odotetusti laaja lähipiirin käsite sekä lähipiiritapahtumien seuranta ja raportointi koettiin haasteelliseksi, mutta yli puolet vastaajista piti lähipiirisäännöksiä tarkoituksenmukaisina.
- Toisaalta lähipiiritapahtumia oli vain harvoilla säätiöistä.

Lain kehityskohteet

- Avoimissa vastauksissa nousi esiin tarve säätiölain soveltamisen lisäohjeistukselle, mahdollisille helpotuksille kohdistuen pienempiin säätiöihin sekä säätiövalvonnan keinojen lisäämiselle.

Lähipiiri

“Ovatko säätiölain lähipiirisäännökset mielestänne tarkoituksenmukaisia?”

- 58 % vastasi “kyllä”.
- Toisaalta 29 %:n mielestä vastaajista käsite on liian laaja.
- 13 % totesi lähipiiritapahtumien aukottoman seurannan ja raportoinnin olevan käytännössä mahdotonta.

Lähipiirisäännökset jakavat vahvasti vastaajien näkemyksiä

Miten säätiölakia tulisi mielestäsi muuttaa?

- Lähipiirin määritelmä on liian laaja ja lähipiiritapahtumien raportointi raskasta (33 %).

Mitkä olivat säätiölain parhaat uudistukset?

- Lähipiirisääntelyyn/sisäpiiritapahtumien valvontaan liittyvät (25 %).

Lähipiiritapahtumien määrä kyselyn valossa

- 87 % vastaajista totesi, että lähipiiriä ei ole v. 2017 tuettu rahallisesti tai muutenkaan.
- Lähipiirilainoja ei oltu annettu lainkaan.
- Vain vähän ostoja lähipiiriltä.

Muut havainnot

Liiketoiminta ja sijoitustoiminta

- Liiketoimintaan ja sijoitustoimintaan liittyvät muutokset on tiedostettu hyvin, mutta ne ovat vain harvoin johtaneet muutoksiin todellisessa toiminnassa.
- Liiketoiminnan käsite saattaa olla hieman epäselvä joillekin säätiöille.
- Vaikka sijoitustoiminnan suunnitelmallisuus on ymmärretty, niin kirjallinen sijoitussuunnitelma puuttuu monilta säätiöiltä. Saattaa olla, että ei olla ymmärretty sen tarkoitusta ja laadintatapoja.

Säätiön hallinto ja valvonta

- Vain puolet oli muuttanut sääntöjä säätiölain voimaantulon jälkeen. Säätiön tarkoituksen muuttamisen ei koettu helpottuneen.
- Enemmistö säätiöistä ei ole tehnyt olennaisia muutoksia säätiön toimielimiin.
- Hallituksen jäsenten valintaa ja toimikautta koskevia määräyksiä voidaan saatujen vastausten perusteella pitää onnistuneina ja vastaavan säätiöiden enemmistön tarpeita.
- Tilintarkastajan peräkkäisten kausien rajoittamisen ei koettu laajalti aiheuttavan haasteita. Toisaalta tätä ei ole ollut vielä tarpeen soveltaa.
- Selkeä enemmistö katsoi säätiöiden laillisuusvalvonnan olevan tarkoituksenmukaisella tasolla.

Lain kehityskohteina mainittiin

Lähipiiri

- Lähipiirin määritelmä on koettu laajaksi ja lähipiiritapahtumien raportointi raskaaksi.
- Lähipiiriin liittyvien säännösten ja raportointivelvoitteiden noudattaminen koettiin tietyissä tilanteissa käytännössä mahdottomaksi.
- Tiettyjen lain kohtien määritelmiin kaivattiin tarkennusta. Esimerkkeinä ”muu lähisukulainen” ja vastikkeellinen ja vastikkeeton etu”.

Pienten säätiöiden kevennetty raportointi

- Säätiölain vaatimukset koettiin raskaiksi pienille säätiöille ja todettiin pienten säätiöiden hallintokustannusten olevan kohtuuttoman suuret suhteessa säätiön tuloihin.

Säätiövalvonnan keinojen ja valtuuksien lisääminen

- Osa vastaajista koki tarvetta säätiövalvonnan keinojen ja valtuuksien lisäämiseen etenkin ongelma- ja väärinkäytöstilanteissa.

Kiitos

pwc.fi

This publication has been prepared for general guidance on matters of interest only, and does not constitute professional advice. You should not act upon the information contained in this publication without obtaining specific professional advice. No representation or warranty (express or implied) is given as to the accuracy or completeness of the information contained in this publication, and, to the extent permitted by law, PricewaterhouseCoopers Oy, its members, employees and agents do not accept or assume any liability, responsibility or duty of care for any consequences of you or anyone else acting, or refraining to act, in reliance on the information contained in this publication or for any decision based on it.

© 2019 PricewaterhouseCoopers Oy. All rights reserved. Not for further distribution without the permission of PwC. “PwC” refers to the network of member firms of PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL), or, as the context requires, individual member firms of the PwC network. Each member firm is a separate legal entity and does not act as agent of PwCIL or any other member firm. PwCIL does not provide any services to clients. PwCIL is not responsible or liable for the acts or omissions of any of its member firms nor can it control the exercise of their professional judgment or bind them in any way. No member firm is responsible or liable for the acts or omissions of any other member firm nor can it control the exercise of another member firm’s professional judgment or bind another member firm or PwCIL in any way.